

## O‘QUVCHILARDA MOTIVATSIYANI OSHIRISH PSIXOLOGIYASI

*Ravshanova Dinara Ilyasovna*

*ISFT instituti Pedagogika va psixologiya yo‘nalishi 5-kurs talabasi*

**Annotatsiya:** Ushbu maqolada o‘quvchilarda o‘quv motivatsiyasini shakllantirish va rivojlantirishning psixologik asoslari tadqiq etilgan. Tadqiqotda o‘quvchilarning bilim olishga bo‘lgan qiziqishlarini oshirishda ichki va tashqi motivatsiyaning o‘rni, shuningdek, pedagogik jarayonda qo‘llaniladigan zamonaviy psixologik metodlar va ularning samaradorligi tahlil qilingan.

**Annotation:** This article explores the psychological foundations of forming and developing academic motivation in students. The study analyzes the role of intrinsic and extrinsic motivation in increasing students' interest in learning, as well as modern psychological methods used in the pedagogical process and their effectiveness.

**Аннотация:** В данной статье исследуются психологические основы формирования и развития учебной мотивации у учащихся. В исследовании анализируется роль внутренней и внешней мотивации в повышении интереса учащихся к обучению, а также современные психологические методы, используемые в педагогическом процессе, и их эффективность.

**Kalit so‘zlar** motivatsiya, ichki motivatsiya, tashqi motivatsiya, o‘quv faoliyati, kognitiv rivojlanish, rag‘batlantirish, pedagogik psixologiya.

**Keywords** motivation, intrinsic motivation, extrinsic motivation, educational activity, cognitive development, stimulation, pedagogical psychology.

**Ключевые слова** мотивация, внутренняя мотивация, внешняя мотивация, учебная деятельность, когнитивное развитие, стимулирование, педагогическая психология.

### KIRISH

Ta’lim tizimining asosiy maqsadlaridan biri nafaqat bilim berish, balki o‘quvchilarda mustaqil bilim olishga bo‘lgan ehtiyojni shakllantirishdir. Bu jarayonda motivatsiya hal qiluvchi psixologik omil bo‘lib xizmat qiladi. Motivatsiya o‘quvchining o‘quv faoliyatiga yo‘naltirilganligini, uning faollik darajasini va qiyinchiliklarni yengib o‘tishga bo‘lgan tayyorgarligini belgilaydi. Zamonaviy pedagogik psixologiyada o‘quvchilarda motivatsiyani oshirish masalasi ta’lim samaradorligini kafolatlovchi eng muhim resurs sifatida qaralmoqda. Maqolada o‘quvchilarni o‘qishga undovchi psixologik mexanizmlar va ularni amaliyotda qo‘llash usullari yoritiladi.

### ASOSIY QISM

Motivatsiya murakkab tuzilishga ega bo‘lib, u asosan ikki turga — ichki va tashqi motivatsiyaga bo‘linadi. Ichki motivatsiya o‘quvchining bilim olish jarayonidan

zavqlanishi, qiziquvchanligi va shaxsiy o‘shiga intilishi bilan bog‘liq bo‘lsa, tashqi motivatsiya baho olish, mukofotlanish yoki jazolanishdan qo‘rqish kabi omillar asosida shakllanadi. Psixologik nuqtai nazardan eng barqaror natijani ichki motivatsiya beradi, chunki u bolaning o‘z irodasi va qiziqishlariga tayanadi.

O‘quvchilarda motivatsiyani oshirishda ularning yosh xususiyatlarini hisobga olish muhimdir. Kichik maktab yoshidagi bolalarda o‘yin elementlari va ijobiy his-tuyg‘ular motivatsiyani kuchaytirsa, o‘smirlik davrida ijtimoiy tan olinish va o‘zligini namoyon qilish ehtiyoji birinchi o‘ringa chiqadi. Pedagog o‘quvchiga faqat tayyor ma’lumot beruvchi shaxs emas, balki unda "muvaffaqiyat hissi"ni (success experience) uyg‘otuvchi motivator bo‘lishi lozim. O‘quvchi o‘z kuchi bilan qiyin masalani yechganda va buning uchun adolatli e’tirof etilganda, uning miyasida dopamin ajralib chiqadi, bu esa keyingi safar yanada ko‘proq harakat qilishga zamin yaratadi.

Zamonaviy ta’limda motivatsiyani pasaytiruvchi omillar sifatida o‘quv yuklamasining haddan tashqari ko‘pligi, darslarning bir xilligi va o‘quvchining shaxsiy fikri inobatga olinmasligini ko‘rsatish mumkin. Psixologik treninglar va interaktiv metodlar — "muammoli ta’lim", "loyihaviy o‘qitish" kabi usullar o‘quvchini passiv tinglovchidan faol tadqiqotchiga aylantiradi. Bunda o‘quvchi o‘rganayotgan bilimining amaliy ahamiyatini tushunsa, unda o‘z-o‘zidan o‘rganishga bo‘lgan motivatsiya darajasi ko‘tariladi.

### **XULOSA**

O‘quvchilar motivatsiyasini oshirish — bu faqatgina o‘qituvchining dars berish mahoratiga emas, balki bola psixologiyasini chuqur tushunishga bog‘liq jarayondir. Motivatsiyani shakllantirishda o‘quvchining qobiliyatlariga ishonch bildirish, uning yutuqlarini doimiy ravishda rag‘batlantirish va ta’lim jarayonini ijodiy yondashuv bilan boyitish lozim. Barkamol avlodni voyaga yetkazishda bolaning ichki intilishlarini to‘g‘ri yo‘naltirish, unda bilim olishni hayotiy ehtiyojga aylantirish ta’lim tizimidagi barcha mutaxassislarning asosiy vazifasi bo‘lib qolishi shart.

### **ADABIYOTLAR RO‘YXATI**

1. G‘oziyev E.G‘. Pedagogik psixologiya Toshkent 2011.
2. Nishonova Z.T. O‘quvchi motivatsiyasini shakllantirish metodikasi Toshkent 2014.
3. Leontyev A.N. Faoliyat Onsh Shaxs Moskva 1975.
4. Deci E.L. Ryan R.M. Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior Plenum Press 1985.
5. Yusupov E. Shaxs kamoloti psixologiyasi Toshkent 2013.
6. Davletshin M.G. Zamonaviy maktab psixologiyasi Toshkent 1999.